Aastasaja lõpul hakkas Jõgeva raudteejaama juurde alevik tekkima, mille elanikkude arv ilmasõja alul juba 1½ tuhande ligi ulatus. Seltsimajad avati 1908. a. Jõgeva alevis, 1909. a. L.-Tähkveres ja 1913. a. Laiuse-Sootaga, hiljemini Vaimastveres. Uuema aja politiliste sündmuste puhul jäi Laiuse elu võrdlemisi harilikesse rööpaisse. 1905. a. liikumise ajal seisid huvide keskpaigas agraaar-olude lahendamise, majanduslise elujärje parandamise ja rahvuspolitiliste nõuete rahuldamise küsimused. Ikkagi tõi karistusesalk üksikud kohalikud elanikud Jõgeva mõisa karistada. Kohalikkude „mitteustavate" mõisatööliste asemele Kivijärve, Jõgeva ja Kurista mõisa Lõuna-Venemaalt toodud saksa asunikud ei suutnud kauemaks püsima jääda, suurem osa lahkus siit okupatsiooni ajal; üksikud, kes järele jäänud, on kohaliku rahvaga ühte sulamas. 1917. ja 1918. a. iseäralist kõrvalekaldumist enamvähem harilikust elukorrast ei olnud, revolutsiooni-aegsed omavalitsused teotsesid ilma äärmistesse liialdustesse langemiseta. Okupatsioonivõimu eelsalga üleliigse agaruse tõttu said Jõgeva raudteejaamas mõned rongilt tulnud isikud surma. Ka kimbutati Põltsamaa-Mustvee teed mööda taganevaid Vene väesalku kuulipildujate tulega, kuid suuremaiks sündmusiks ei arenenud asi mitte. Kohalikest elanikest pidid üksikud lühema-ajalist vangistust kannatama. Vabadussõja ajul liikusid Vene enamlaste väesalgad Peipsi poolt tulles Laiuse kihelkonna piiridest läbi Põltsamaa poole; niisama sündis taganemisel. Jõgeval asus enamlaste staap; otsekohest sõjategevust Laiuse kihelkonna piirides ei olnud, vähemaid rüüstamisi juhtus tee-äärseis kohtades.

**Koolid.** 1752. a. kirikukatsumisel ei ole Laiuse kihelkonna mõisais ühtegi kooli olemas, ainult kiriku juures töötab köstrikool, mis juba Rootsi ajal asutatud. Kui 1765. a. patent rahvakoolile teatava seadusliku aluse on pannud, avatakse aasta jooksul 7 kooli: Kivijärvel, L.-Tähkveres, Vaimastveres, Kärdes, Ripukal ja Jõgeval (2 kooli), kus 1766. a. ühtekokku 147 last õppimas; Laiuse, Leedi, Reasvere ja Võikvere lapsed käivad köstrikoolis.

1775. a. on Laiuse vallas oma kool, niisama Laiusele kuuluvas Kurista valla osas; Kärde kool on ära kadunud. 1786. a. koolide katsumisel on koolid olemas: Laiuse-Lehtmetsas, Kivijärvel, L.-Tähkveres, Vaimastvere ja Ripuka kohta üks kool Päde külas, Jõgeval kaks — Pakastel ja Ellakveres; Leedi, Reasvere ja Võikvere on kooli ülevalpidamisest vabad, sest et nad liiga väikesed on, — lapsed saavad kodus õpetust; Kurista ja Kaava lapsed käivad Põltsamaa kihelkonda kuuluvais koolides. Iseärasusena on nimetada, et Ellakveres on õpetajaks naisterahvas — „Söödi Jakobi lesk Kai", kes kirikuõpetaja toonituse järele oma ülesannet väga hea tagajärjega täitnud. Rahva kirjaoskamise kohta tõendab kirikuõpetaja 1775. aasta kirikukatsumise puhul, et koguduse 5190 hingest 2626 lugeda oskavad ja et igas peres vähemalt üks leidub, kellel lugemine selge. 1819. a. on peale köstrikooli, mis ainult leerikoolina teotseb, 11 külakooli töötamas 413 lapsega; peale selle saavad kindlat koduõpetust 750 last. 1827. a. konstateerib kirikuõpetaja, et terves kihelkonnas 100 lapse